

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Силабус
навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Галузі знань: 02 Культура та мистецтво

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-наукова програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Рівень вищої освіти – освітньо-науковий

Харків, 2025

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Інформація про викладача	ПІБ	Давидова Ірина Олександрівна , професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій, доктор наук з соціальних комунікацій, професор
	Контактний телефон та e-mail викладача	+38(066)448-51-28 Iryna_davydova@xdak.ukr.education IDavydova1@ukr.net
	Профіль викладача	https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/naukometr/profile/d/davydova11.pdf
	Інформація про консультації	На вибір здобувачів вищої освіти: очні консультації вівторок – 12:00-14:00 або онлайн-консультації – <i>час за узгодженням здобувача вищої освіти та викладача</i>
Статус дисципліни		Обов'язкова
Формат курсу		Денна форма навчання, 2 курс, 3-й семестр
Логіка вивчення курсу		Пререквізити: базові знання з дисципліни «Філософія: теорія та методологія пізнання», «Технології цифрового суспільства». Постреквізити: освітні компоненти, які будуть використовувати результати навчання даного курсу «Управління цифровими проектами», «Науково-педагогічна практика», дисертаційна робота на здобуття ступеня «доктор філософії».
Мова навчання		Українська
АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ		
Теорія та історія соціальних комунікацій» (ТІСК) – навчальна дисципліна, яка посилює світоглядну і теоретичну професійну підготовку докторів філософії в галузі еволюції, основних проблем, комплексних моделей та концептуальних підходів теорії соціальних комунікацій, розкриває генезис та основні тенденції їх розвитку в цифровому суспільстві та суспільстві знань. Дисципліна орієнтована на розвиток критичного мислення, аналітичних і дослідницьких компетентностей аспірантів у контексті сучасних інформаційних практик.		
МЕТА КУРСУ		
Метою дисципліни є ознайомлення аспірантів із теоретичними та методологічними основами, концептуальними витоками, сучасними дослідженнями в галузі теорії та історії соціальних комунікацій, окреслення напрямів та сучасних тенденцій їх розвитку в умовах формування цифрового суспільства.		
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ		
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	120 год.	
	кількість кредитів: 4 ECTS	
	загальна кількість годин: 120 год.	
	аудиторних: 40 год. самостійної роботи: 80 год.	
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Вільні електронні ресурси. Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи.	

<p>(відповідно до навчального плану)</p>	<p>Види: лекційні заняття з елементами проблемного та аналітичного викладу; лекція-дискусії; лекція з елементами аналізу наукових кейсів.</p> <p>Семінарські заняття передбачають: дискусійне обговорення теоретичних моделей; критичний аналіз наукових текстів; презентацію результатів самостійних досліджень; порівняльний аналіз концепцій.</p> <p>Практичні роботи спрямовані на: моделювання соціально-комунікаційних процесів; аналітичне зіставлення концепцій; формування баз даних досліджень; застосування соціально-комунікаційного інжинірингу.</p> <p>Самостійна робота здобувачів спрямована на поглиблення та систематизацію теоретичних знань, розвиток навичок критичного аналізу наукових джерел, формування здатності до самостійної науково-дослідної роботи. Самостійна робота включає: опрацювання наукових джерел; підготовку аналітичних оглядів; написання реферату; підготовку до тестування; виконання дослідницьких завдань.</p> <p>Методи: проблемно-орієнтоване навчання; пояснювально-ілюстративні та проблемно-пошукові методи; дискусійні та дебатні методи; аналіз кейсів; порівняльний аналіз; робота з науковими текстами; елементи дослідницького навчання.</p>
<p>Поточний контроль</p>	<p>Поточний контроль здійснюється з метою систематичної перевірки рівня сформованості знань, умінь і навичок аспірантів та включає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усне опитування, дискусію на семінарських заняттях; 2) перевірку доповідей і презентацій; 3) перевірку практичних завдань; 4) тестування за результатами опанування розділу 1 (теми 1-3) та розділу 2 (теми 4-6); 5) перевірку реферату за результатами опанування розділу 3; 6) оцінку презентації результатів самостійної роботи.
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Екзамен. Підсумковий контроль знань передбачений у формі співбесіди за теоретичною складовою, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.</p>
<p>Політика курсу*</p>	<p>Умовами опанування ОК «Теорія та історія соціальних комунікацій» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • систематичне виконання усіх поставлених завдань; • дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); • дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html); • «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); • запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – «Положення про політику запобігання і протидії булінгу»

	<p>(цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> • невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК»* https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf 		
Предметні результати навчання	PH1, PH2, PH3, PH4, PH5, PH7, PH8, PH9 ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf)		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК6, ЗК7, ЗК9 ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf)		
Фахові (спеціальні) компетентності (СК)	СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10 ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf)		
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ			
<p>Розділ 1. Історія розвитку теорії соціальних комунікацій Тема 1. Передумови формування теорії соціальних комунікацій Тема 2. Зародження ідей дослідження соціальних комунікацій Тема 3. Еволюція теорії соціальних комунікацій</p> <p>Розділ 2. Розвиток соціальних комунікацій за кордоном Тема 4. Комплексні моделі соціальних комунікацій (США) Тема 5. Ідеї розвитку соціальних комунікацій в європейських країнах (Польща, Португалія, Німеччина, Франція) Тема 6. Концептуальні підходи до вивчення соціальних комунікацій за кордоном</p> <p>Розділ 3. Основні тенденції розвитку соціальних комунікацій в Україні Тема 7. Розвиток теорії соціальних комунікацій в науковому доробку Г. Почепцова Тема 8. Тенденції розвитку теорії соціальних комунікацій з позицій соціального інжинірингу (В. Різун) Тема 9. Теорія інмутації О. Холода Тема 10. Концепція соціальних комунікацій у науковому доробку В. Ільганаєвої</p> <p>Розділ 4. Інформаційно-комунікаційні інститути дослідження теорії та історії соціальних комунікацій Тема 11. Внесок Харківської наукової школи в розвиток теорії соціальних комунікацій Тема 12. Наукові школи з теорії та історії соціальних комунікацій в Україні</p>			
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ			
	Теми	Кількість годин	Кількість балів
1.	Еволюція теорії соціальних комунікацій	2	2
2.	Процеси інтеграції та диференціації у системі соціальних комунікацій	2	2
3.	Концепції соціальних комунікацій в науковому доробку В. Ільганаєвої	2	2

4.	Внесок Харківської наукової школи в розвиток теорії соціальних комунікацій	2	2	
5.	Внесок українських наукових осередків в розвиток теорії та історії соціальних комунікацій	2	2	
Разом		10	10	
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ				
1.	Визначення паралелей між ідеями К. Поппера та М. Кастельса	4	2	
2.	Концептуальна модель соціальних комунікацій в дослідженні Г. Почепцова «Теорія комунікації»	4	2	
3.	Аналіз соціальнокомунікаційних підходів у науці (за концепцією В. Різуна)	4	2	
4.	Визначення складових комплексу реалізації соціальної інженерії	2	2	
5.	Визначення місця соціальних комунікацій у системі галузей знань (за концепцією В. Ільганаєвої).	2	2	
6.	Формування бази даних досліджень з теорії та історії соціальних комунікацій в Україні	2	2	
Разом		18	12	
САМОСТІЙНА РОБОТА				
1.	Вивчення терміносистеми теорії та історії соціальних комунікацій.	4	2	
2.	Процеси інституалізації сфери комунікативної діяльності в суспільстві	4	2	
3.	Вивчення основних проблем метатеорії соціальної комунікації.	10	2	
4.	Аналіз наукових підходів до обґрунтування розладів соціальної комунікації	6	2	
5.	Соціальні комунікації: історія становлення ідей у XX столітті.	10	2	
6.	Відмінні особливості моделей соціальної комунікації в США.	8	2	
7.	Обґрунтування основних положень теорії соціальних комунікацій (за концепцією Г. Почепцова).	6	2	
8.	Обґрунтування технологічної спрямованості вчення про соціальні комунікації (за концепцією В. Різуна)	6	2	
9.	Соціальні комунікації як інструментарій соціальної інженерії (за концепцією О. Холода)	6	2	
10.	Структура комунікаційного знання	6	2	
11.	Визначення напрямів розвитку теорії соціальних комунікацій в роботах харківських бібліотекознавців	8	2	
12.	Визначення напрямів розвитку теорії соціальних комунікацій в роботах українських бібліотекознавців	6	2	
Разом		80	24	
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	<i>Види робіт</i>	<i>Кількість видів робіт</i>	<i>Мах балів за 1 вид роботи</i>	<i>Максималь на кількість балів</i>
	Семінарські заняття	5	3	15
	Практичні роботи	6	2	12
	Самостійна робота	12	2	24
	Тестування за результатами опанування розділів 1, 2	2	3	6

	Реферат за результатами опанування розділу 3	1	3	3
	Підсумковий контроль (екзамен)	1	40	40
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ				
<i>Види робіт</i>	<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Бали</i>		
Семінарське завдання	Глибоке володіння матеріалом, використання міждисциплінарних підходів, аргументована позиція у доповіді, наукова термінологія, активна залученість у дискусію, наявність презентації – 3 бали. Достатній рівень знань, логічна аргументація з окремими неточностями – 2 бали. Фрагментарні знання, репродуктивний рівень відповіді – 1 бал. Відсутність підготовки – 0 балів.	0-3		
Практична робота	Коректне застосування теоретичних моделей, аналітична самостійність – 2 бали. Часткове виконання завдання з методичними помилками – 1 бал. Невиконання або формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння методичними знаннями та вміннями – 0 балів.	0-2		
Тестування	Тестування проводиться за результатами опанування розділу 1 (теми 1-3) та розділу 2 (теми 4-6). 90–100% правильних відповідей – 3 бали; 70–89% правильних відповідей – 3 бали; 50–69% правильних відповідей – 1 бал; Менше правильних відповідей 50% – 0 балів.	0-3		
Реферат	Реферат за результатами опанування розділу 3 (теми 7-10). Вимоги до реферату: об'єм до 10 сторінок. Оцінюється: наукова аргументованість; логіка структури; використання сучасних джерел; дотримання вимог академічної доброчесності. Робота має науково-аналітичний характер, демонструє високий рівень опрацювання проблеми, логічну структуру, використання сучасних джерел, самостійні узагальнення та повне дотримання академічної доброчесності — 3 бали. Тема розкрита достатньо повно, проте наявні окремі недоліки: обмежена аналітичність, недостатня кількість сучасних джерел, окремі структурні або стилістичні неточності — 2 бали. Робота має переважно описовий характер, структура частково порушена, джерельна база обмежена, аналіз поверхневий — 1 бал. Реферат не подано, не відповідає темі або містить ознаки академічної недоброчесності — 0 балів.	0-3		

Самостійна робота	Самостійна робота виконана повністю та вчасно; матеріал опрацьовано глибоко; продемонстровано аналітичний підхід, самостійні висновки, коректне використання наукових джерел і повне дотримання принципів академічної доброчесності — 2 бали. Завдання виконано частково або з незначними недоліками; матеріал засвоєно на достатньому рівні, проте аналіз має переважно описовий характер; можливі окремі неточності в структурі або оформленні — 1 бал. Завдання частково виконане або має методичні/структурні недоліки, не всі вимоги дотримано — 0,5 балів. Самостійну роботу не виконано, подано несвоєчасно, зміст не відповідає завданню або виявлено ознаки академічної недоброчесності — 0 балів.	0-2
Неформальна освіта*	Участь у фаховому тренінгу / майстер-класі / конференції / воркшопі (з тематики курсу)	до 3
	Сертифікат про проходження онлайн-курсу (не менше 3 год.) зі змістом, дотичним до курсу	до 4
	Конференція / круглий стіл (участь у події в якості слухача)	до 2
	Публікація тез / статей у фаховому середовищі (підготовка доповіді)	до 5

**У межах дисципліни передбачається можливість нарахування додаткових балів за освітню активність здобувача у сфері неформальної освіти, пов'язану з темою курсу. Максимальна кількість балів — 10. Здобувач має надати документальні підтвердження участі (сертифікати, листи участі, фото-, відеофіксацію, звіт, письмовий звіт-рефлексія тощо).*

***Рішення про нарахування балів ухвалює викладач дисципліни з урахуванням достовірності поданих матеріалів та релевантності діяльності до цілей курсу.*

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розділ 1			Розділ 2			Розділ 3				Розділ 4		Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
2	2	8	2	4	8	4	4	4	10	5	7	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Давидова І., Біличенко О. База знань комунікаційних феноменів // Вісник Книжкової палати. 2022. № 12. С. 18-20.
2. Ільганаєва В. О. Соціальні комунікації: словник-довідник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 328 с.
3. Лебідь Н. М., Романюк Н. В. Сайт бібліотеки як засіб інформування про міжнародну діяльність // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2022. № 1. С. 87-94.
4. Саврасова-В'юн Т. Комунікативний практикум : навч.-метод. посібн. Київ : Київ. стол. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 184 с.
5. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ : Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с.

Додаткові джерела

1. Бучковська О. Ю. Розвиток теорії комунікації: історіографічний підхід // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2007. № 4. С. 44- 48.
2. Давидова І. О. Професійна інформаційна діяльність: подальші шляхи когнітивно-комунікаційного розвитку // Вісник Книжкової палати. 2017. № 7. С. 30-34.
3. Курбан О. В. Соціальна комунікація в системі сучасного наукового знання // Інформаційне суспільство. 2009. № 10. С. 64-66. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1045/1/O.Kurban_SKSSNZ_GI.pdf.
4. Курбан О. В. Соціальні комунікації в роботах українських дослідників // Інформаційне суспільство. Вип. 11. 2010. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1044/1/O.Kurban_SKRUD_GI.pdf.
5. Різун В. В. До питання про соціальнокомунікаційний підхід у науці // Комунікація. 2010. № 1. С. 35-36.
6. Різун В. В. Маси : тексти лекцій. Київ : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2003. 118 с.
7. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій // Світ соціальних комунікацій. 2011. Т. 1. С. 7-10.
8. Хилько М. Деякі методологічні проблеми дослідження соціально-комунікаційних технологій в українській науковій думці // Освіта регіону. 2014. № 1-2. С. 70-74. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1240>.
9. Холод О. М. Маніпуляція суспільством: мутація й інмутація як концепції соціально-комунікаційних технологій // Освіта регіону. № 2. 2010. С. 108-112.
10. Холод О. М. Соціальні комунікації : соціо- та психолінгвістичний аналіз / навч. посіб. Львів : ПАІС, 2011. С. 35.
11. Холод О. М. Соціальнокомунікаційний інжиніринг як методологія дослідження соціальних комунікацій // Світ соціальних комунікацій. 2012. Т. 8. С. 7-12.
12. Холод О. М. Трансгресивна тенденція розвитку соціальних комунікацій у теорії Валентини Ільганаєвої // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. 2017. № 1. С. 43-52.

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Технології цифрового суспільства».

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Силабус затверджено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Протокол № 1 від «25» серпня 2025 р.

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.